

Olli Rehn

Suomen Pankki

Miten pidetään oma talous ja kansantalous kestäväällä pohjalla?

Tampereen yliopisto, Tampere 17.5.2019

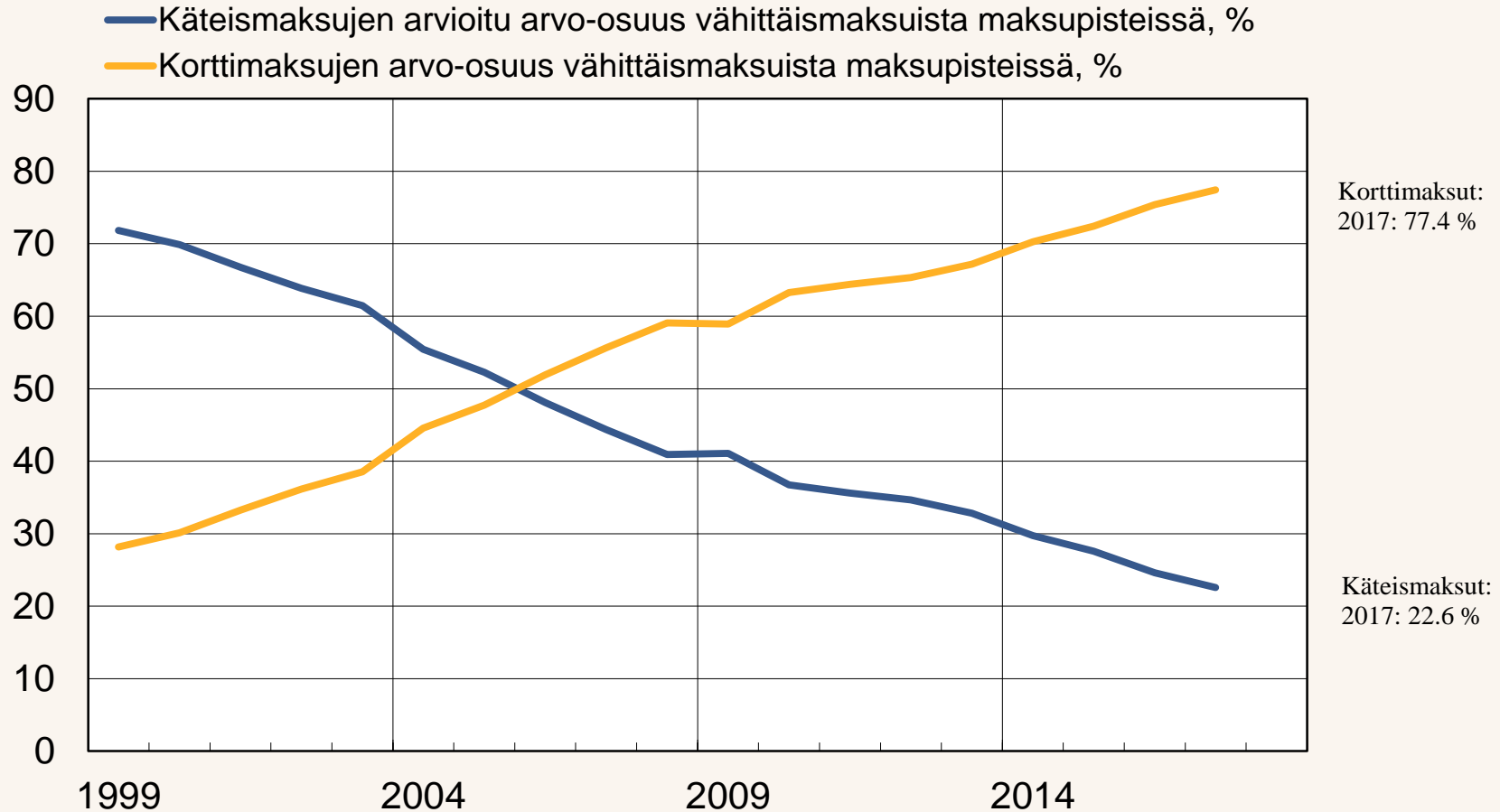

Esityksen teemat

- Oma talous maksamisen murroksessa
- Ilmastonmuutos ja maailmantalous
- Euroopan ja Suomen talous
- Keskustelua

Maksamisen murros Suomessa: kuluttaja (pitkälti) siirtynyt digimaailmaan

Lähde: Suomen Pankki.

Maksaminen muuttuu reaaliaikaiseksi ja häviää taustalle

- Kuluttajat elävät yhä enemmän 24/7-maailmassa ja odottavat maksujen toimivan sen mukaisesti
- Markkinoille tulee sen mukaisia uusia palveluita
- Maksaminen sulautuu osaksi ostoprosessia, peliä tai muuta digitaalisen palvelun käyttäjäkokemusta
- Kuluttaja ei välttämättä huomaa maksutapahtumaa
- Asettaa haasteita taloushallinnalle
- Tarve uudentlaiselle talouslukutaidolle

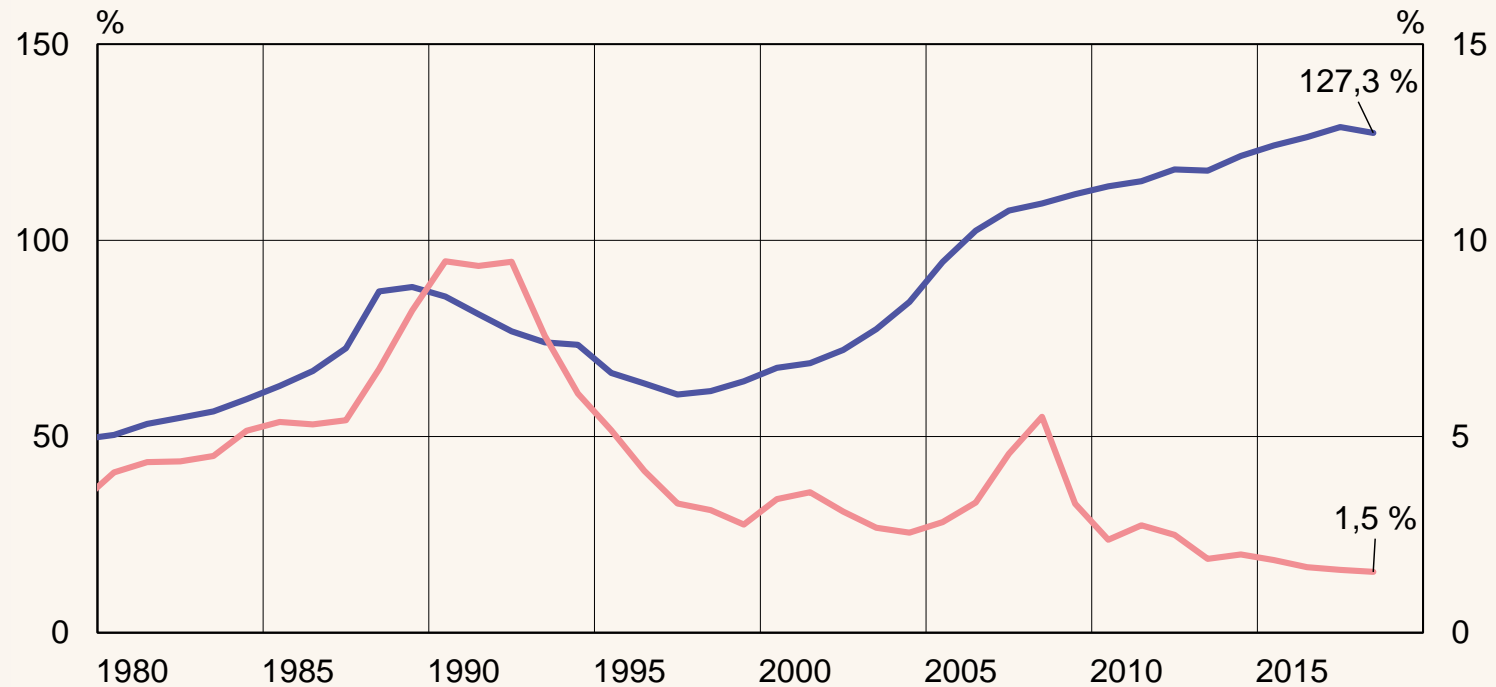

Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisen kasvu on hidastunut mutta velkataakka on ennätysellisen korkea

Kotitalouksien velkaantuneisuus Suomessa

- Kotitalouksien velka, % suhteessa käytettävissä olevaan tuloon (vasen asteikko)
- Kotitalouksien korkomenot, % suhteessa käytettävissä olevaan tuloon (oikea asteikko)

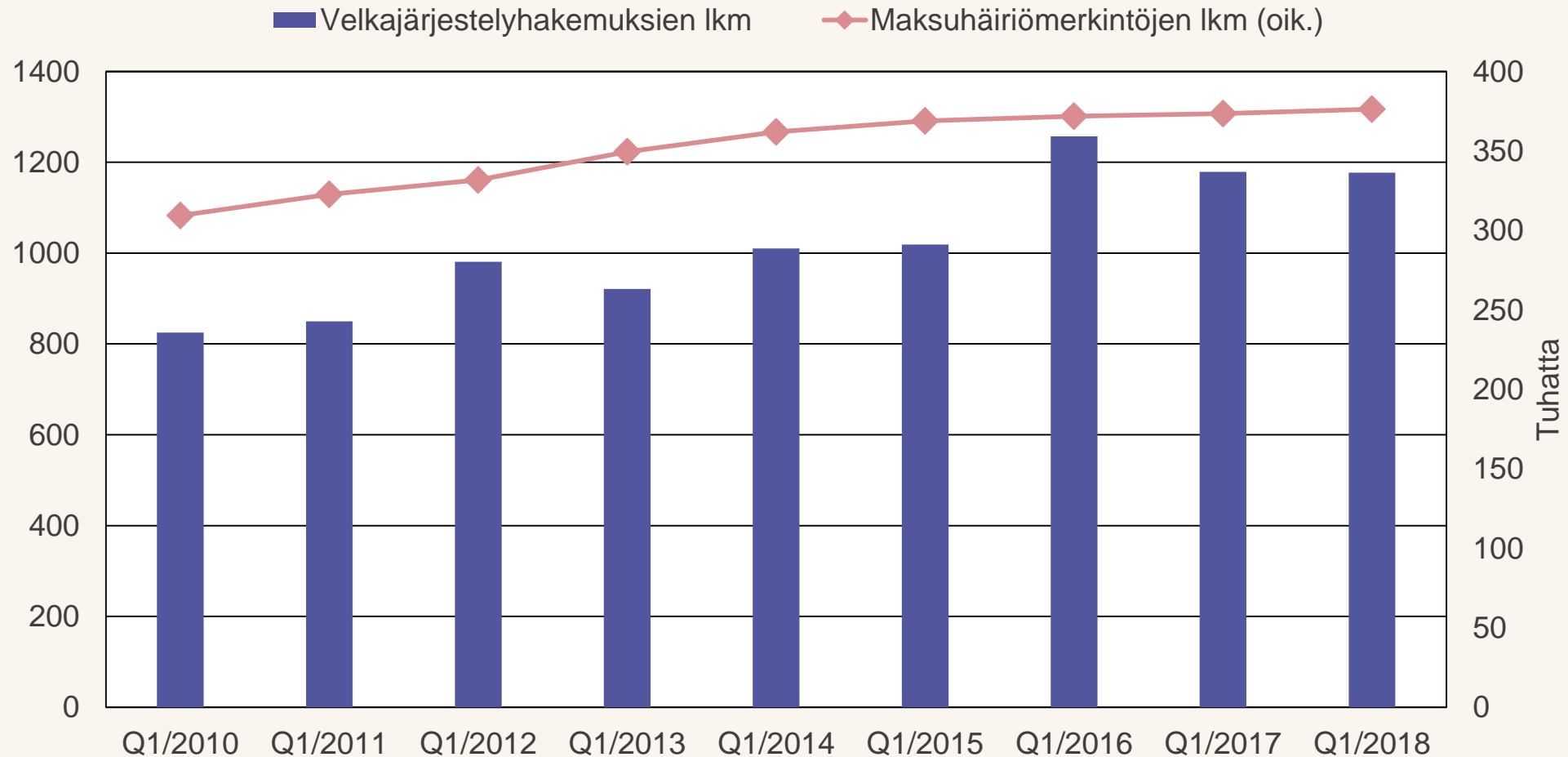

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.

@27565

Velkajärjestelyt ja maksuhäiriömerkinnät ovat yhä yleisempiä suomalaisten keskuudessa

Lähde: Tilastokeskus ja Asiakastieto.

Kotitalouksien velkaantumista ehkäiseviä makrovakausvälineitä kehitettävä Suomessa

- Tarve ehkäistä kotitalouksien velkaantuneisuuden liiallista kasvua
 - Huomioon otettava velkaantumisen kannalta olennainen asuntorahoitus (asuntolainat ja taloyhtiölainat) sekä nopeasti kasvava kulutusluototus
- Keskeiset tarvittavat välineet:
 - Enimmäisluototussuhde: suhteutetaan myös tuloihin tai lainanhoitokykyyn
→logiikan muutos: ”lainakatto” → ”velkakatto”
 - Asuntolainojen enimmäistakaisinmaksuaika
 - Taloyhtiölainojen enimmäiskoko suhteessa asuntojen velattomaan hintaan
- Valtiovarainministeriön työryhmä tekemässä arviota uusista välineistä
 - Työryhmän työn määräaika 30.8.2019
 - Välineiden kehittämistarve olisi paikallaan kirjata jo hallitusohjelmaan
- Lisäksi: positiivinen luottotietojärjestelmä

Epävarmuus varjostaa maailmantalouden näkymiä

Eurooppa

- Italia
- Brexit

USA

- Protektionistinen kauppapolitiikka

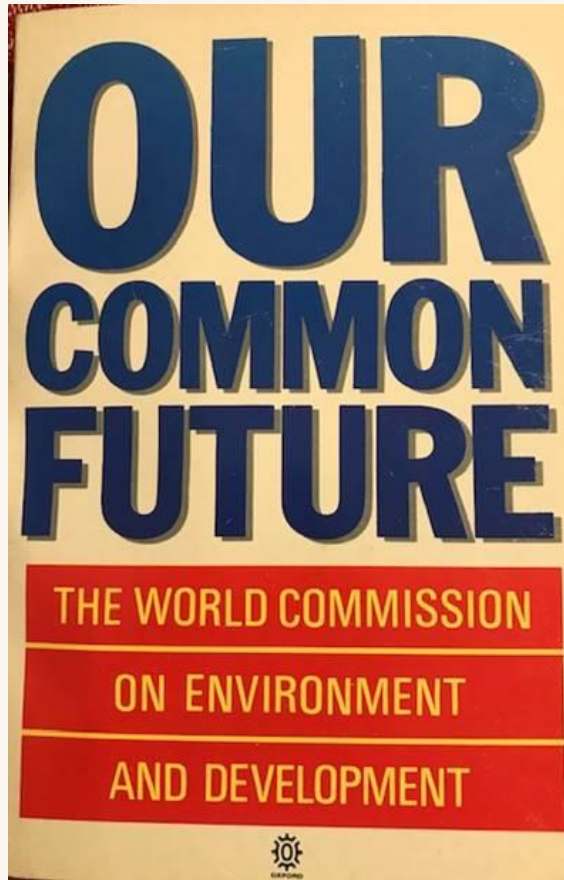
Kiina

- Talouskasvun hidastuminen
- Velkaantuminen

Globaalit

- Ilmastonmuutoksen hidastumisen välttämättömyys
- Kehittyvien talouksien haavoittuvuus

Kansainvälisen ilmastopolitiikan periaatteita taloustieteen näkökulmasta

- Yhteiskuntataloudellinen tehokkuus
 - Periaatteessa tehokkain ratkaisu: kasvihuonepäästöille yksi maailmanlaajuinen hinta
 - Globaali hiilivero
 - Ei helppo toteuttaa: Yhdysvallat, Kiina...
- Realismia lähivuosina: kansalliset ja alueelliset ratkaisut kv. Sopimusten pohjalta
 - Verotus, päästökauppa, muut kannustimet, rajoitukset
 - EU:n energia- ja ilmastostrategia ja päästökauppajärjestelmä
- Oikeudenmukaisuus
 - Nykyiset kehittyneet maat ovat tuottaneet valtaosan historiallisista päästöistä
 - Yhtenä ratkaisuna kv. ilmastorahasto

Suomi ei ole enää lähtökuopissa ilmastopolitiikassa

Otteita kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030:

- Päästöttömän, uusiutuvan energian käyttöä lisätään kestävästi niin, että sen osuus nousee yli 50 prosenttiin
 - Suomen päästöt laskivat eniten EU:ssa v. 2017
 - Päästöttömän energian osuus sähköntuotannossa nyt noin 80 %, ml. ydinvoima
- Luovutaan hiilen käytöstä energiantuotannossa, viimeistään 2029.
- Puolitetaan tuontiöljyn käyttö kotimaan tarpeisiin.
- Nostetaan liikenteen uusiutuvien polttoaineiden osuus 40 prosenttiin.

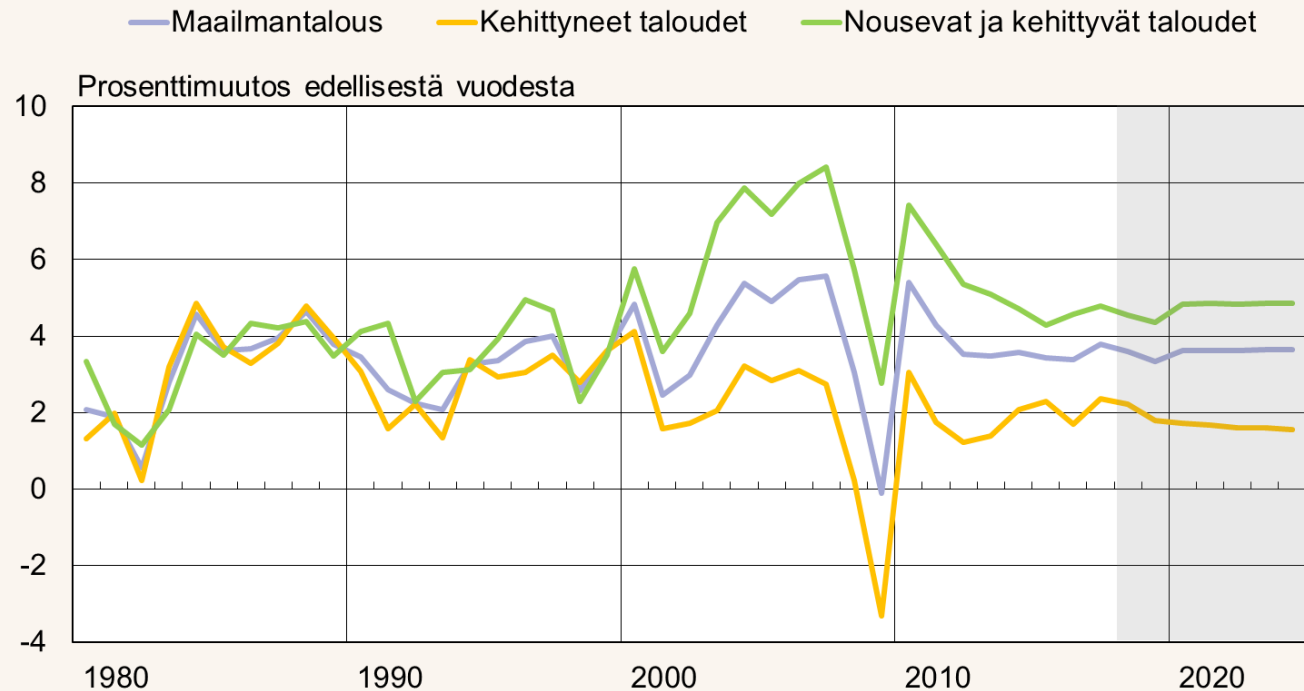
Suomen syytä pysyä edelläkävijänä jatkossakin

→ pitkäjänteisyys, tavoitteellisuus, johdonmukaisuus

Maailmantalouden kasvu on hidastunut alkuvuonna

BKT:n kasvu

Lähde: IMF, World Economic Outlook.
32427@IMF

Maailma	
2019: 3.3%	-0.4%
2020: 3.6%	-0.1%

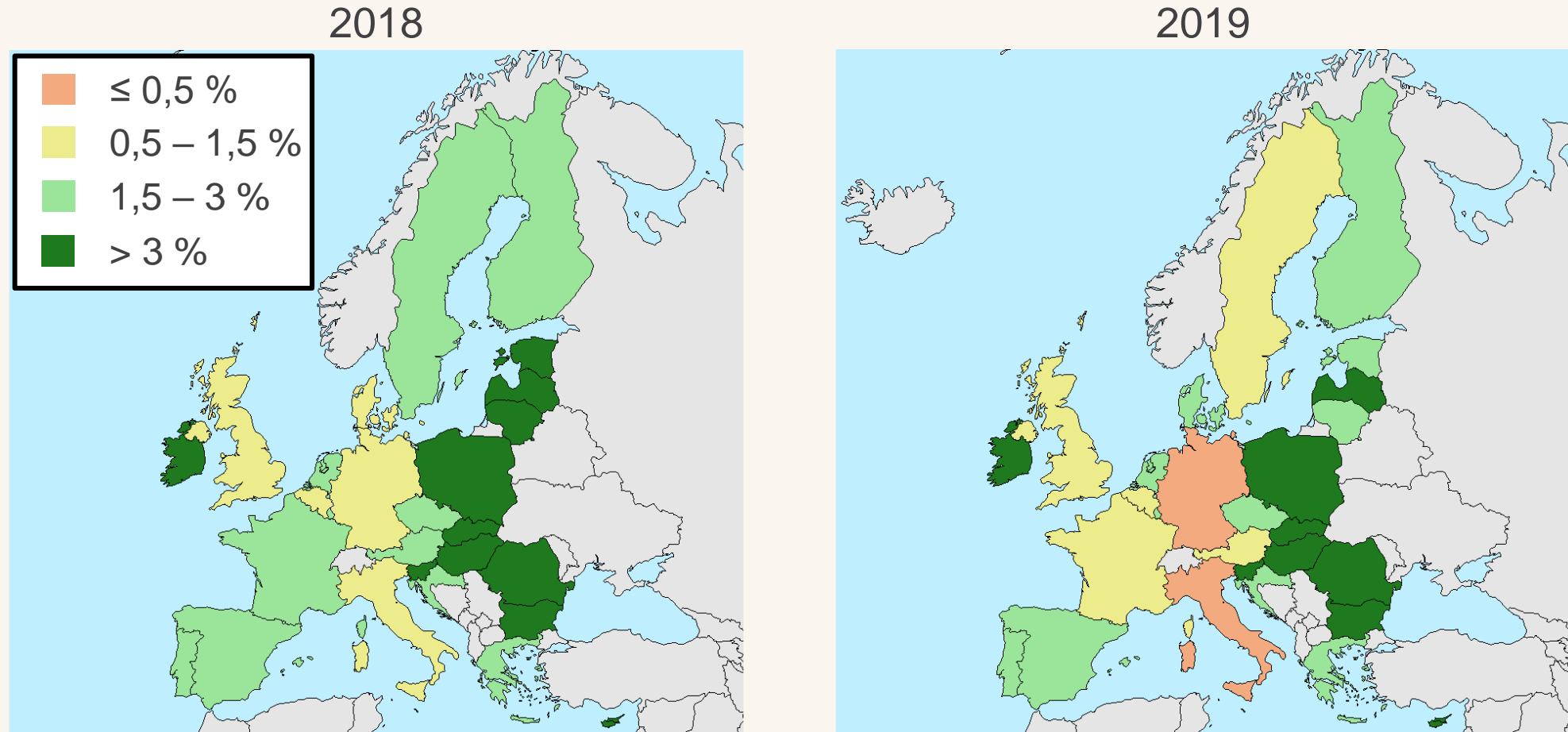
Kehittyneet taloudet	
2019: 1.8%	-0.3%
2020: 1.7%	0.0%

Nousevat ja kehittyvät taloudet	
2019: 4.4%	-0.3%
2020: 4.8%	-0.1%

Lähde: IMF WEO huhtikuu 2019.
Muutos lokakuusta 2018.

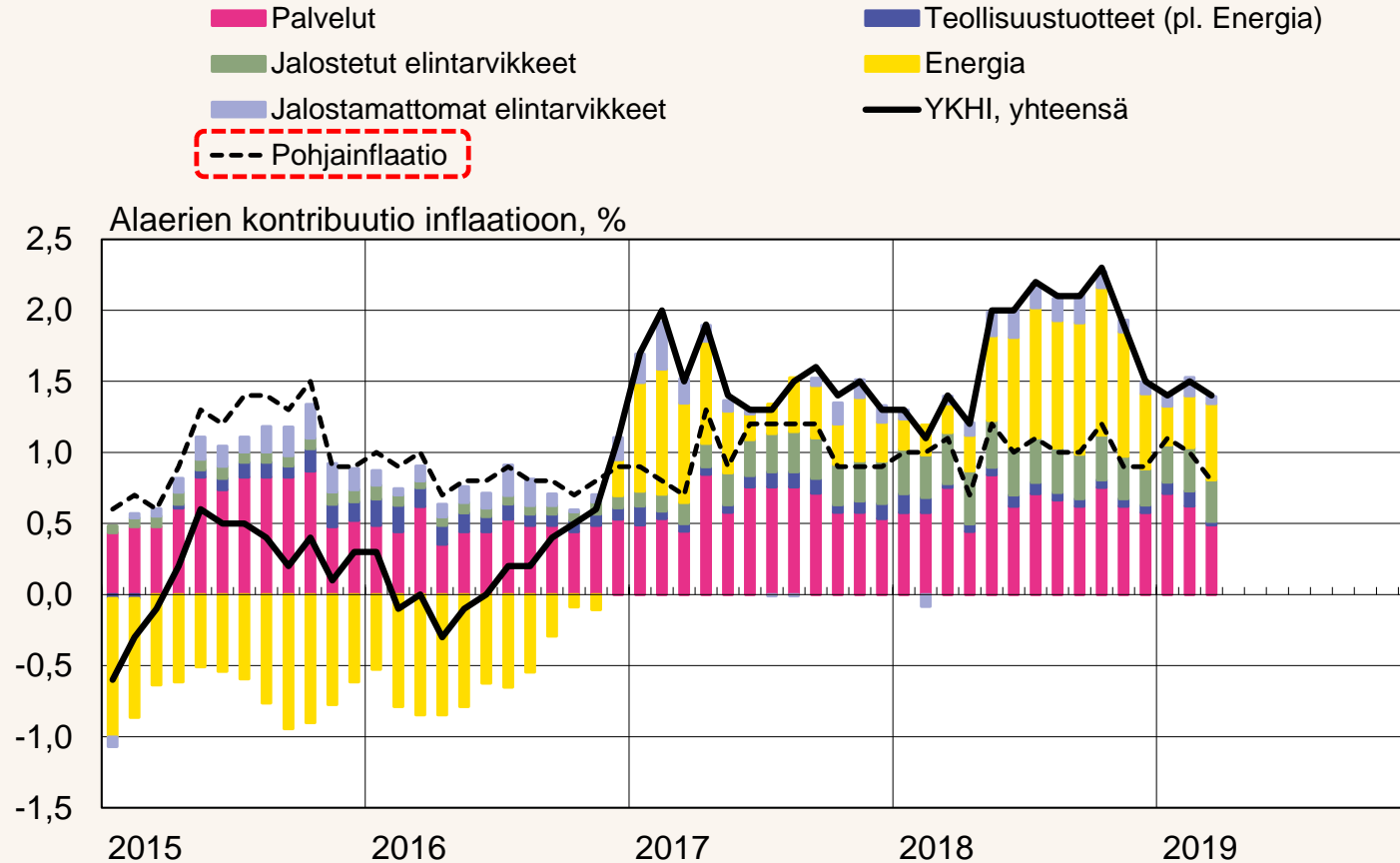
Tämä näkyy myös Euroopan talouskasvun hidastumisena

Bruttokansantuotteen vuosikasvu

Lähde: Euroopan komission ennuste, kevät 2019.

Euroalueen pohjainflaatio on edelleen vaimeaa

HUOM. Tilastointimenetelmän muutos vääristää vuoden 2015 vuosi-inflaatiota.

Lähteet: Eurostat ja Macrobond.

32426@YKHikontrib

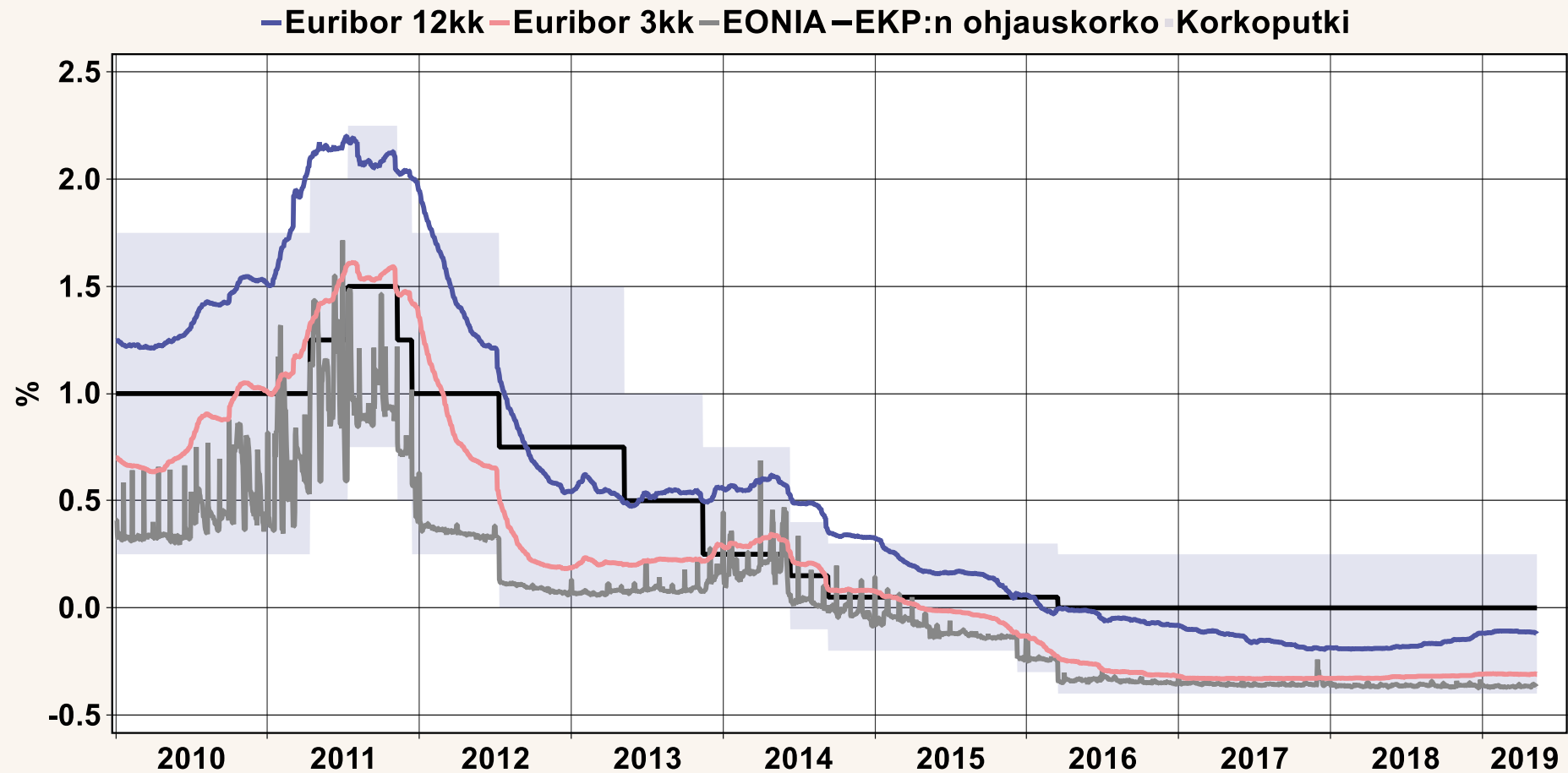
Rahapolitiikan tehtävä on turvata euroalueen hintavakaus ja tukea kestäväää kasvua ja korkeaa työllisyyttä – vrt. EU-sopimus

- Rahapolitiikalla ohjataan kansatalouden korkotasoa hintavakaustavoitteen saavuttamiseksi
- EKP:n neuvosto on eurojärjestelmän ylin päätöksentekoeelin. Sen muodostavat
 - EKP:n johtokunnan kuusi jäsentä
 - Euroalueeseen kuuluvien 19 maan kansallisten keskuspankkien pääjohtajat
- EKP:n neuvosto tekee rahapolitiikkaa koskevia päätöksiä noin kuuden viikon välein järjestettävässä rahapolitiikkakokouksessa
 - Ohjauskorkojen lisäksi neuvosto päättää myös muista rahapolitiikan välineistä, kuten arvopaperiostoista ja ennakoivasta viestinnästä

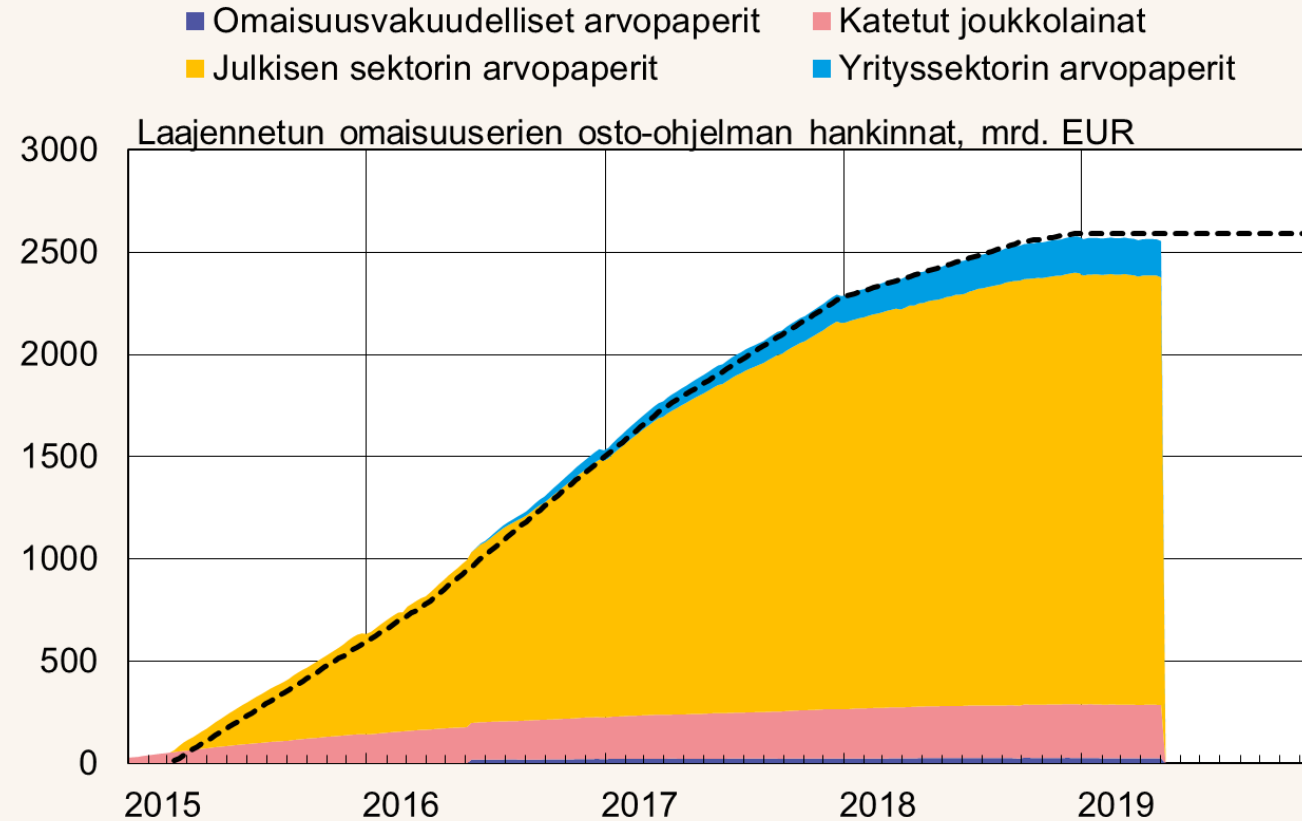
Korkopolitiikka on ollut ennätysellisen kevyttä jo pitkään

Lähde: Bloomberg.

Epätavanomainen rahapolitiikka jatkuu toistaiseksi: omaisuuserien uudelleensijoitukset ylläpitävät mittavaa tasetta

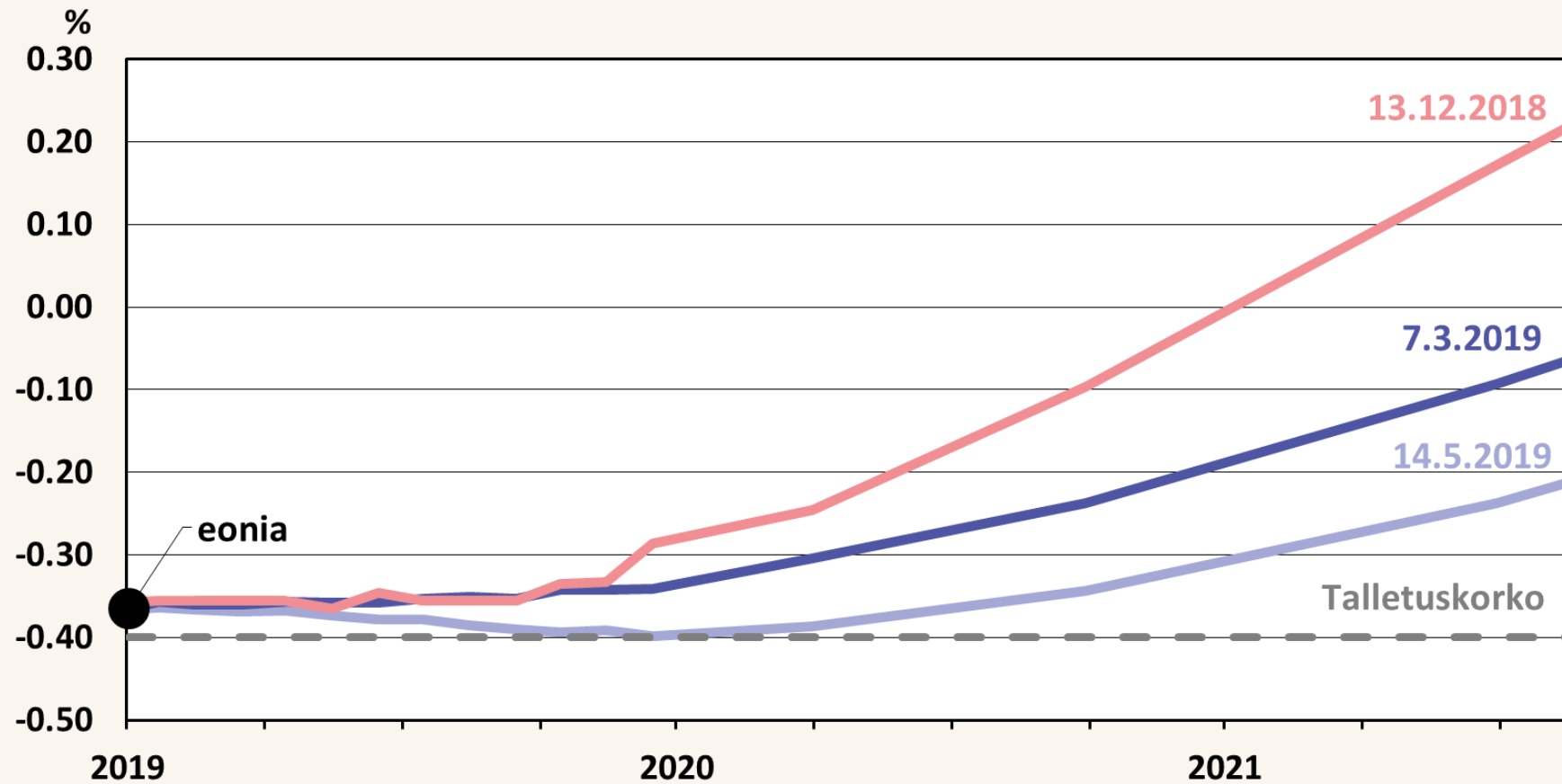
Katkoviivalla kesäkuussa 2018 ilmoitettu tavoitetaso.

Lähteet: EKP ja Macrobond.

32422@EAPP

Markkinat odottavat korkotason jatkuvan alhaisena vielä pitkään

Euroalueen yönylikoronvaihtosopimuksista johdettuja odotettuja eonia-tasoja.

Lähde: Bloomberg

Suomen talouskasvu jatkuu, mutta vauhti vaimenee – vuonna 2019 lähellä 1,5 %:n trendiä

Kausipuhdistettuja lukuja.

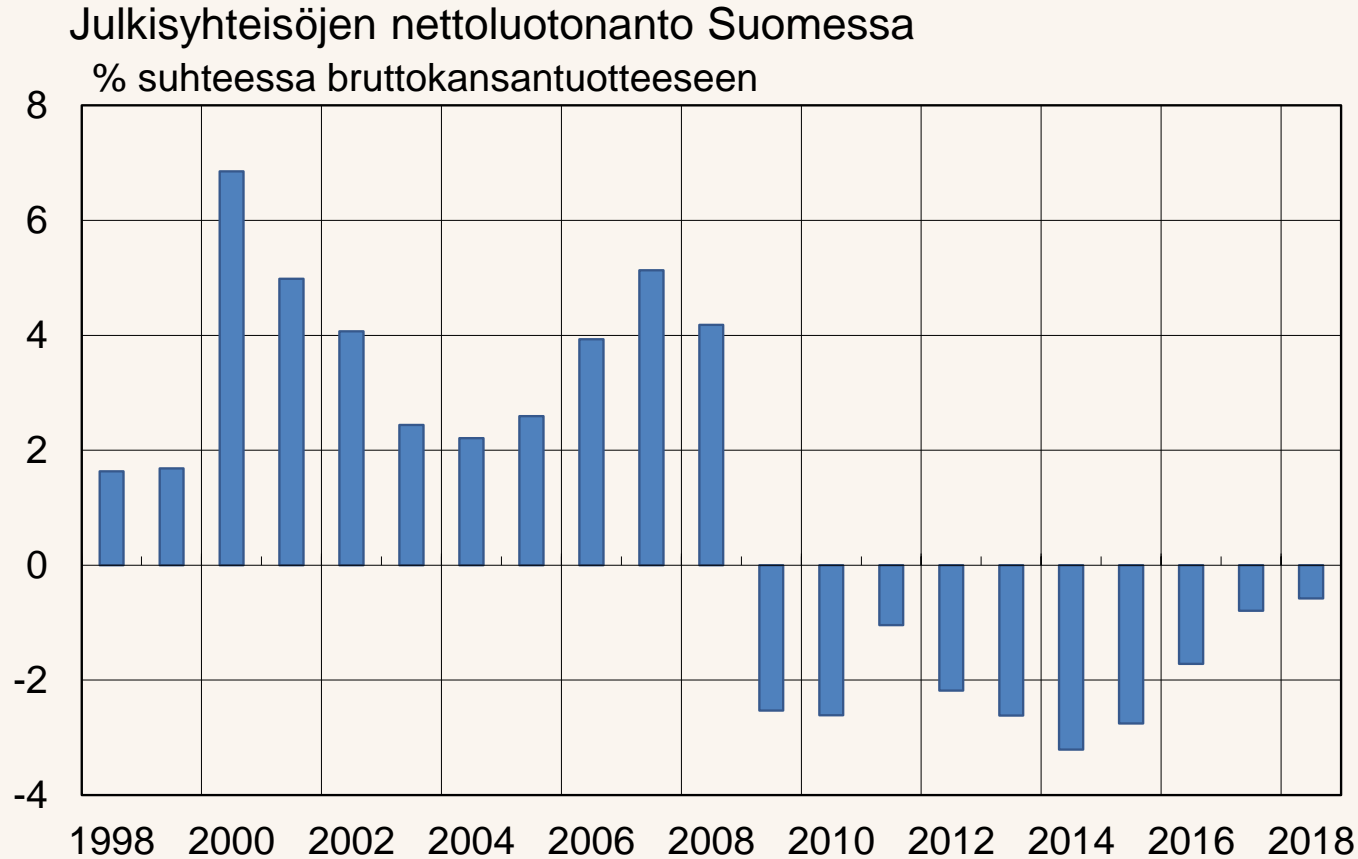
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki (ennuste).

Tärkeimmät kysymykset

- Kuinka pysyvä on kansainvälisen talouden hidastuminen?
 - Suomen investointipainotteinen vienti herkkä epävarmuudelle
 - Kauppasodan laajeneminen, Brexit sekä Kiinan hidastuminen uhka
- Yksityinen kulutus yllättävän vaimeaa, huolimatta ostovoiman vahvasta kasvusta
 - Jatkuuko kotitalouksien varovaisuus?
- Jääkö poikkeuksellisen vahva työllisyyskasvu väliaikaiseksi ilmiöksi?

Julkisen talouden tila parantunut, mutta suotuisasta suhdannetilanteesta huolimatta yhä alijäämäinen

Lähde: Tilastokeskus.

35401

- Alijäämät näyttävät jatkuvan lähivuosina ilman uusia päätöksiä
- Väestökehitys painaa julkista taloutta

Työllisyyden kasvu on ollut nopeaa – tavoitteeksi pohjoismainen taso

- Työllisyysaste, 15–64-vuotiaat, trendi
- Työttömyysaste, 15–74-vuotiaat, trendi (oikea ast.)

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

24515@Tyött.aste&työll.aste trend

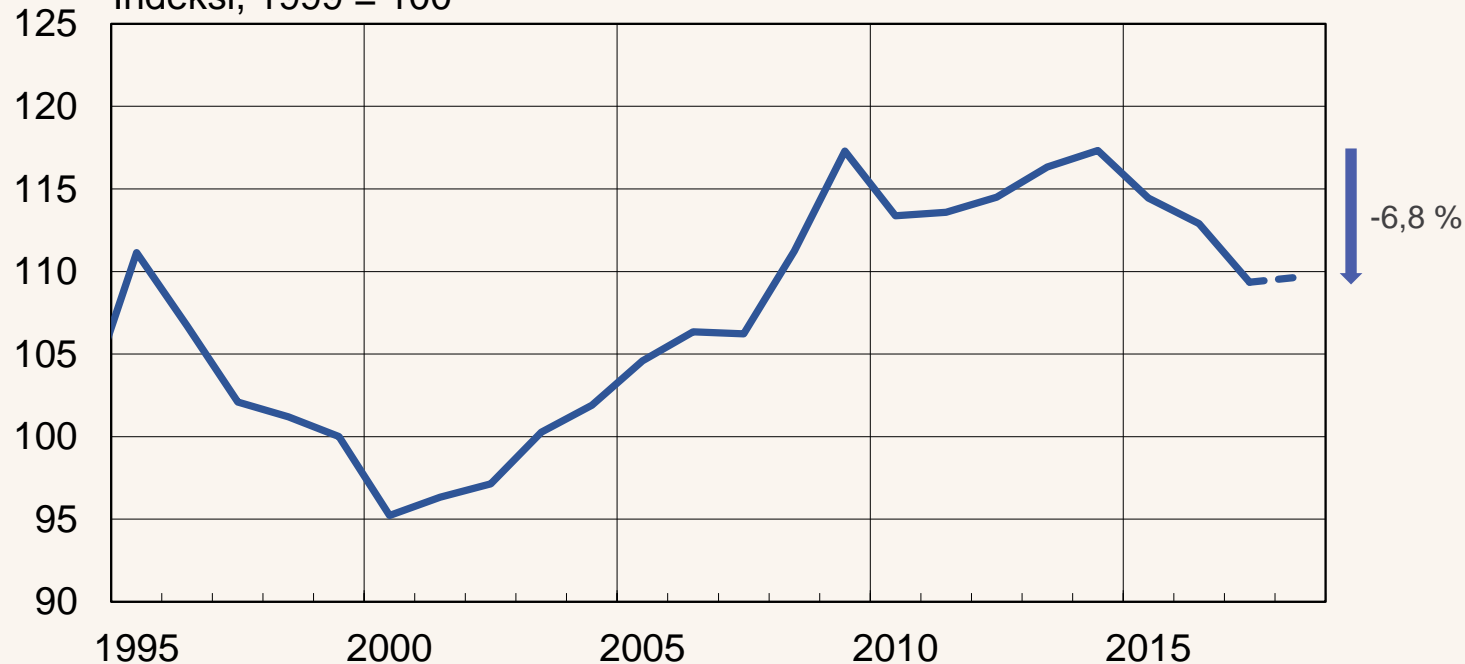
- Työllisyys kasvoi poikkeuksellisen voimakkaasti vuonna 2018
- Jatkossa työllisyyden kasvun ennustetaan hidastuvan selvästi
 - Työmarkkinoilla pullonkauloja
 - Yhteensopivuusongelmia
 - Työikäisen väestön supistuminen jatkuu
- Realistinen tavoite: pohjoismainen taso > 75 %

Kustannuskilpailukyky parantunut merkittävästi, mutta edelleen hieman parantamisen varaa

Vaihtosuhtekorjaut yksikkötyökustannukset suhteessa kauppakumppanimaiden keskiarvoon*

Indeksi, 1999 = 100

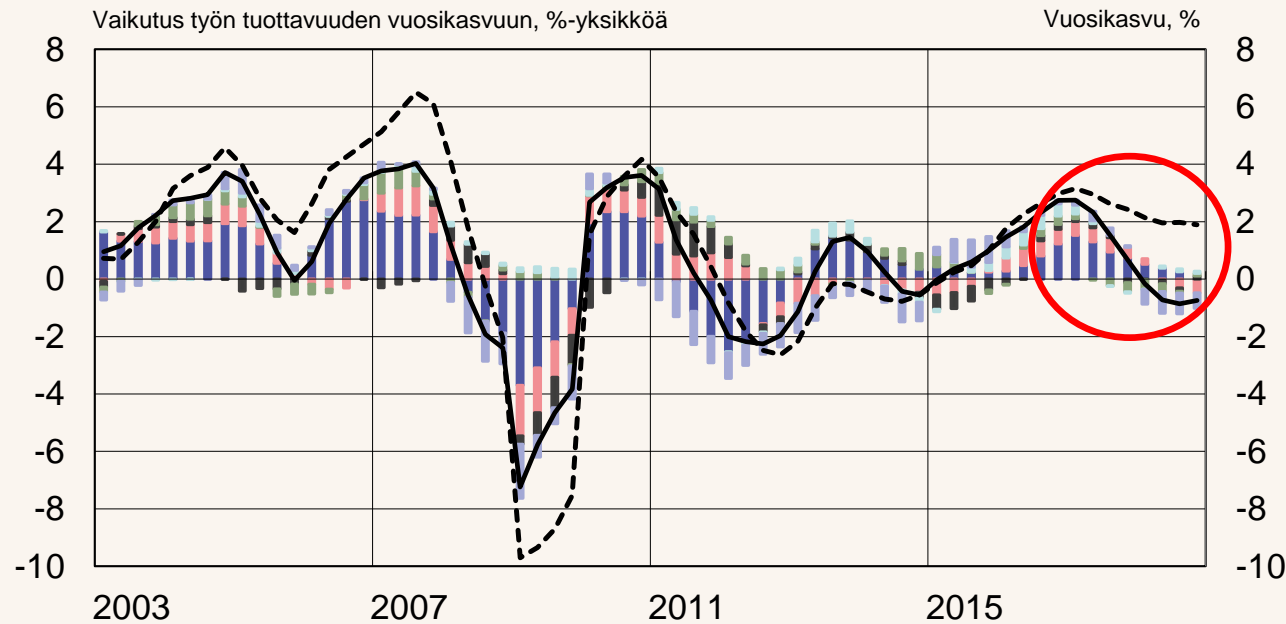

*) 14 perinteistä teollisuusmaata Suomen ulkomaankaupan painoilla.
Ennusteet: Suomen Pankki (Suomi) ja Euroopan komissio (muut maat).
Lähteet: Euroopan Komissio ja Suomen Pankin laskelmat. 34093

- Vaihtosuhtekorjatut yksikkötyökustannukset laskivat 6,8 % suhteessa kauppakumppanimaihin v. 2014 ja 2017 välillä
- Parantamisen varaa yhä (vientialojen työllisyys, viennin markkinaosuus)
- Tuoreimmat tiedot kustannuskilpailukykyä parantavasta työn tuottavuuden kasvusta heikohkoja

Työn tuottavuus kehittynyt viime aikoina heikosti – tarve tulevaisuusinvestointeihin

Toimialojen vaikutus työn tuottavuuden kasvuun 2003N1–2018N4*

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.

*Toimialan tuottavuuden muutos painotettuna toimialan arvonlisäyksen osuudella koko talouden arvonlisäyksestä.

28.2.2019

Eurojatalous.fi

31608@Chart30_ET_5-2018

Tuottavuuden kannalta merkittäviä asioita:

- yritysten investointivalmius ja –kyky
- panostus tutkimus- ja innovaatiotoimintaan
- toimivat työmarkkinat
- osaamisen vahvistaminen

Yhteenveto Suomen taloudesta 2019

- Suomi pääsi viime vuosina kiinni muun euroalueen kasvuvauhtiin, suomalaisen työn kilpailukyky on parantunut ja työllisyys kohentunut
- Mutta maailmantalouden hidastuminen vaimentaa kasvunäkymiä meilläkin – jos epävarmuudet lykkäävät investointeja Suomelle tärkeissä vientimaissa, viennin ja talouden kasvu voi meillä jäädä selvästi ennustettua hitaammaksi
- Suomessa on nyt syytä varautua heikompaan suhdanteeseen ja ikääntyvän väestön hoito- ja hoivatarpeen lisääntymiseen; siksi tavoitteeksi:
 - julkisen talouden kestävyuden vahvistaminen ja
 - työllisyysasteen nostaminen pohjoismaiselle tasolle
- Huomisen haasteet, jo tänään:
 - kansantalouden tuottavuuskehitys
 - kestävä kehitys ja ilmastonmuutos

Kiitos!